

Redovisning av uppdraget att analysera möjligheterna
att i NTU inkludera bakgrundsinformation om
hbtqi-identitet och andra diskrimineringsgrunder

Redovisning av uppdraget att analysera möjligheterna att i NTU inkludera bakgrundsinformation om hbtqi-identitet och andra diskrimineringsgrunder

---

Sammanfattande bedömning av möjligheterna att inkludera bakgrundsinformation om diskrimineringsgrunder i NTU

Bedömningen av möjligheten att föra in bakgrundsfrågor om de olika diskrimineringsgrunderna i NTU har gjorts genom en avvägning utifrån metodologiska aspekter, juridiska aspekter samt synpunkter från berörda myndigheter och andra relevanta aktörer.

Brå gör bedömningen att det utifrån ett metodologiskt perspektiv finns mycket goda möjligheter att föra in bakgrundsfrågor för de diskrimineringsgrunder som ingick i pilotundersökningen: könsöverskridande identitet eller uttryck (inklusive transerfarenhet), sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning samt funktionsnedsättning. Det finns inga tecken på att respondenterna i pilotundersökningen valt att avbryta sitt deltagande vid dessa frågor på grund av att de skulle anses vara särskilt känsliga. Vidare uppvisar samtliga bakgrundsfrågor gällande dessa diskrimineringsgrunder ett lågt internt bortfall, och det framkommer inga systematiska skillnader i det interna bortfallet på övriga bakgrundsfrågor eller på andra nyckelvariabler mellan pilotundersökningen och NTU 2022. Dessutom tycks svarsmönstren för bakgrundsfrågorna om diskrimineringsgrunder i pilotundersökningen vara snarlika svarsmönstren i andra undersökningar där liknande frågor ställs. Det framkommer inte heller några systematiska skillnader i svarsmönstren på de nyckelvariabler som använts för att göra jämförelser mellan pilotundersökningen och NTU 2022. Vid ett eventuellt införande av bakgrundsfrågor om diskrimineringsgrunderna kan dock mindre justeringar i frågeformuleringarna behövas.

I föreliggande utredning har Brå redovisat förutsättningarna för att kunna *införa* bakgrundsfrågor om diskrimineringsgrunderna i NTU, och de bedöms alltså generellt sett som goda, utan att jämförbarheten över tid för övriga indikatorer i NTU riskeras. Förutsättningarna för att kunna *redovisa* resultaten har dock inte studerats, men Brå kan redan nu konstatera att för vissa grupper kommer antalet svarande vara för litet, varför det är sannolikt att flera års data kommer behöva slås samman för att data ska kunna redovisas.

När det gäller diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet bedömer Brå, utifrån föreliggande utredning, att det i NTU i dagsläget är lämpligare att mäta detta genom proxyvariablerna eget födelseland respektive föräldrars födelseland, för att kategorisera svensk och utländsk bakgrund, än genom att införa en ny bakgrundsfråga.

Brås bedömning är dock att en förutsättning för att kunna inkludera bakgrundsfrågor om olika diskrimineringsgrunder i NTU är att bilagan till förordningen (2001:100) om den officiella statistiken kompletteras för att säkerställa att diskrimineringsgrunderna täcks in.

Avslutningsvis gör Brå bedömningen att de nya bakgrundsfrågorna kan föras in i NTU vid första möjliga tillfälle efter det att nödvändiga kompletteringar införts i ovan nämnda förordning.

Bakgrund

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en årligen återkommande nationell brottsoffer- och trygghetsundersökning (Brå 2021). Undersökningen går ut till ett slumpmässigt urval på 200 000 personer i befolkningen (16–84 år) som genom webb- och postenkäter får frågor om utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott, förtroende för rättsväsendet och erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Enkäten inleds med bakgrundsfrågor om bostadstyp, eventuella andra personer i hemmet, högsta utbildningsnivå och huvudsaklig sysselsättning. Andra uppgifter, såsom juridiskt kön, födelseår, eget och föräldrars födelseland, disponibel inkomst, civilstånd och eventuellt invandringsdatum, inhämtas från olika register.

Brå fick i en ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2021 (2021-03-18 Ju2021/01227) uppdraget att analysera möjligheterna att inkludera bakgrundsinformation om diskrimineringsgrunder i NTU:

Brå ska analysera möjligheterna att komplettera bakgrundsinformationen i den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) i syfte att inhämta uppgifter om hbtqi-personers utsatthet för brott, trygghet och förtroende för rättsväsendet. Brå ska även analysera i vilken mån bakgrundsinformation kopplat till andra diskrimineringsgrunder som inte redan ingår i NTU är möjliga att inkludera. Synpunkter ska inhämtas från relevanta myndigheter och aktörer.

Bakgrunden till uppdraget var det förslag som lades fram av utredningen *Stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner*, i dess betänkande (SOU 2017:92). Förslaget var att öka kunskapen om transpersoners utsatthet för brott, trygghet och förtroende för rättsväsendet, genom att inkludera frågor om transerfarenhet i NTU. Förslaget lades in som en åtgärd i regeringens handlingsplan för hbtqi-personers¹ lika rättigheter och möjligheter (Arbetsmarknadsdepartementet 2021). Uppdraget till Brå kom att innefatta även övriga diskrimineringsgrunder som inte redan ingår i NTU.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är den myndighet som utövar tillsyn över att diskrimineringslagen (2008:567) följs. År 2011 fick DO i uppdrag av regeringen att genomföra en förstudie avseende vilka metoder som kan användas för att samla in uppgifter av relevans för fem av de sju lagstadgade diskrimineringsgrunderna; *sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, religion eller annan trosuppfattning* samt *etnisk tillhörighet* i diskrimineringslagen (ålder och kön exkluderade), samt uppgifter om de fem nationella minoriteterna. I förstudien användes Undersökningar om levnadsförhållanden (ULF) som genomförs årligen av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppdraget redovisades i en rapport 2012 (Diskrimineringsombudsmannen 2012). Slutsatsen var att det i ULF skulle vara möjligt att införa bakgrundsfrågor om diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och sexuell läggning. Däremot gjordes bedömningen att det sannolikt inte är ändamålsenligt eller kostnadseffektivt att i ULF fråga om diskrimineringsgrunden könsöverskridande identitet eller uttryck, eftersom befolkningsgruppen antas vara för liten för att kunna redovisas. En annan slutsats var att ett införande av nya variabler i ULF skulle kräva ändringar i regelverken för den officiella statistiken.

---

¹ Begreppet *hbtqi-personer* står för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner.

Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringslagen (2008:567) syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Även den som avser att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet omfattas av diskrimineringsgrunden kön.²

I diskrimineringslagen (1 kap. § 5) definieras sex av de sju diskrimineringsgrunderna enligt följande:

- **Kön:** att någon är kvinna eller man.
- **Könsöverskridande identitet eller uttryck:** att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födseln.
- **Etnisk tillhörighet:** nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
- **Funktionsnedsättning:** varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom som fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.
- **Sexuell läggning:** homosexuell, heterosexuell eller bisexuell läggning.
- **Ålder:** uppnådd levnadslängd.

Diskrimineringsgrunden *religion eller annan trosuppfattning* definieras dock inte i diskrimineringslagen. Lagstiftarens tanke med detta är att de bägge diskrimineringsgrunderna *religion eller annan trosuppfattning* respektive *etnisk tillhörighet* kompletterar varandra. Vad som kan uppfattas som ett kulturellt eller traditionellt beteende eller uttryck kan därför i allmänhet antas falla under diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet, om det inte anses omfattas av religion eller annan trosuppfattning.

Analyser av möjligheterna att inkludera ny bakgrundsinformation

Arbetet med att analysera möjligheterna att inkludera bakgrundsinformation om diskrimineringsgrunder i NTU har gjorts i flera steg. Analyserna för respektive diskrimineringsgrund gjordes utifrån en teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar, granskning och testning av frågeformuleringar, samt till sist inhämtande av synpunkter från relevanta myndigheter och aktörer gällande införandet av nya bakgrundsfrågor rörande diskrimineringsgrunderna. Som nämnts ovan inkluderar NTU redan registeruppgifter om juridiskt kön³ och ålder, varför dessa frågor inte ingår i analysen.

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

Den teoretiska bedömningen har gjorts utifrån en genomgång av vilka undersökningar som inkluderat frågor som berör diskrimineringsgrunderna, och hur dessa frågor fungerat metodologiskt. De metodologiska förutsättningarna handlar om huruvida det går att mäta

---

² Lagen (2014:958) om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).

³ Begreppet juridiskt kön avser registeruppgifter om kön i folkbokföringsregistret. I redovisningarna och tabellerna nedan avser begreppen "man" och "kvinna" juridiskt kön, men det är endast i avsnittet om könsöverskridande identitet och uttryck som detta skrivs ut explicit, vilket görs för att tydliggöra skillnaden mot upplevt kön.

respektive diskrimineringsgrund i en NTU-kontext och, om så är fallet, hur frågan ska formuleras, vilka svarsalternativ som ska finnas, frågans placering, eventuella instruktioner med mera. Aspekter som beaktats rör till exempel om det är möjligt att formulera en fråga som kan fånga det som avses att mätas, om diskrimineringsgrunden ens går att mäta samt om det behövs flera frågor än bara en för den specifika diskrimineringsgrunden. Resultatet måste också kunna redovisas på ett sätt som blir begripligt och relevant. Huruvida det är möjligt att mäta något beror även på typ av population, datainsamlingsmetod, undersökningens kontext och frågans relevans.

Granskning och testning

Ett frågeformulär med ett antal bakgrundsfrågor om diskrimineringsgrunderna har granskats och vidareutvecklats i flera omgångar av Brå, och referenspersoner från olika myndigheter och organisationer⁴ har fått lämna synpunkter på utformningen av frågorna. Därtill har SCB genomfört en mätteknisk granskning samt ett kognitivt test av frågeformuläret, som slutligen testades i en pilotundersökning inom ramen för NTU 2022.

Mätteknisk granskning

En mätteknisk granskning innebär att ett frågeformulär granskas på ett systematiskt sätt av mätteknisk expertis. Ett syfte med granskningen är att säkerställa att frågorna samlar in den önskade informationen. Ett annat syfte är att identifiera möjliga problem med frågorna, samt ge förslag på justeringar enligt de principer som gäller för fråge- och formulärkonstruktion. Utifrån resultatet av den mättekniska granskningen justerades frågorna inför det kognitiva testet.

Kognitivt test

Ett kognitivt test görs för att förstå svarsprocessen och bygger på läran om hur människan behandlar information, kallad kognitiv psykologi. Intervjuerna används för att upptäcka fel i förståelsen av frågeformuläret. De används också för att ta reda på hur uppgiftslämnare hämtar fram uppgifter, bearbetar dem och slutligen passar in dem i frågeformulärets svarsalternativ. Utifrån resultatet av det kognitiva testet justerades frågorna inför pilotundersökningen.

Pilotundersökning

En pilotundersökning är en studie i mindre skala än en fullvärdig studie, och genomförs i syfte att testa den tänkta studiens upplägg. I det här fallet handlar det i första hand om hur stor andel av de svarande som låter bli att svara på en fråga, samt om det är en större andel i pilotundersökningen än i den ordinarie NTU-undersökningen som väljer att avbryta deltagandet i undersökningen. Utifrån de data som samlas in i pilotstudien avgörs i vilken utsträckning frågorna fungerar för ändamålet.

Inom ramen för regeringsuppdraget genomfördes en pilotundersökning i samband med NTU 2022. Ett slumpmässigt extraurval på 6 000 personer⁵ fick i en webbenkät besvara de ordinarie

---

⁴ De myndigheter och organisationer som givits möjlighet att lämna synpunkter på frågeformuleringarna är Myndigheten för delaktighet (MFD), Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) och Surveyinstitutet vid Linnéuniversitetet.

⁵ Av dessa 6 000 utgjorde 11 personer så kallad övertäckning, på grund av att de flyttat utomlands eller avlidit, vilket innebär att urvalet i praktiken var 5 989 personer, med övertäckningen borträknad.

frågorna i NTU samt de framtagna bakgrundsfrågorna utifrån diskrimineringsgrunderna⁶. Webbenkäten gick att besvara på svenska eller engelska. Totalt gjordes fyra utskick med information om undersökningen via post till de utvalda personerna.

Det var totalt 1 637 personer som besvarade webbenkäten. Det ger en designviktad⁷ svarsfrekvens på 30,2 procent och ett bortfall på 69,8 procent. Datainsamlingen för pilotundersökningen genomfördes 14 januari–29 mars 2022.⁸

I resultatredovisningen nedan redovisas andelar under 5 procent med en decimal, medan andelar på 5 procent eller större avrundas till närmaste heltal.

Bedömning av metodologiska möjligheter att inkludera ny bakgrundsinformation utifrån diskrimineringsgrunden könsöverskridande identitet eller uttryck

I diskrimineringslagen definieras könsöverskridandet identitet eller uttryck som *att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat) sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födelsen*.

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

År 2019 gav regeringen Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för hur offentliga aktörer kan inkludera binära och icke-binära transpersoner i enkäter och undersökningar. Resultatet är ett omfattande stödmaterial som syftar till att ge underlag till ställningstaganden för hur binära och icke-binära transpersoner kan inkluderas (Statistiska centralbyrån 2020a). Transerfarenhet syftar i stödmaterialiet på ett paraplybegrepp för att beskriva personer med erfarenheter av att det juridiska kön de tilldelats vid födseln inte stämmer överens med den egna könsidentiteten och/eller könsuttrycket. Könsöverskridande identitet eller uttryck innefattar både transerfarenhet och icke-binär könsidentitet. Att fråga efter könsidentitet (Kvinna/Man/Icke-binär) fångar således inte transerfarenhet, eftersom det inte går att urskilja transkvinnor från ciskvinnor⁹ och transmän från cismän. För att kunna mäta könsöverskridande identitet eller uttryck behövs därför två frågor: en som mäter könsidentitet och en som mäter transerfarenhet.

Under 2017 genomförde Folkhälsomyndigheten en nationell undersökning om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter på uppdrag av regeringen (Folkhälsomyndigheten 2019). Undersökningen besvarades av drygt 14 500 slumpmässigt utvalda personer i åldrarna 16–84 år. För att undersöka könsöverskridande identitet eller uttryck ombads respondenterna komplettera frasen ”Jag är:” med svarsalternativen *Kvinna / Man / Icke-binär / Queer / Annat: / Vet inte / Vill inte svara*. Dessutom ställdes frågan ”Är eller har du varit transperson?” kompletterad med förklaringen ”Transperson är ett samlingsbegrepp som brukar användas för

---

⁶ Dessa frågor (dvs. bakgrundsfrågorna rörande diskrimineringsgrunder) placerades sist i det första frågeavsnittet, som innehåller olika typer av bakgrundsfrågor.

⁷ Den designviktade svarsfrekvensen tar hänsyn till om olika personer haft olika stor sannolikhet att komma med i urvalet (genom exempelvis översampling av grupper man sedan tidigare vet har en lägre svarsfrekvens) och kan ses som en skattning av den svarsfrekvens som en totalundersökning skulle ha resulterat i. Den oviktade svarsfrekvensen blev 27,3 procent, vilket ger ett bortfall på 72,7 procent.

⁸ Detta skiljer sig från den ordinarie datainsamlingen i NTU 2022, som alltså genomförs via både post- och webbenkäter, och som skedde under perioden 17 januari–21 april 2022.

⁹ En cisperson (ciskvinna, cisman) är en person som är könskongruent, det vill säga en person där alla de fyra delarna av könsbegreppet – det biologiska könet, det juridiska könet, könsidentiteten och könsuttrycket – överensstämmer med varandra.

att beskriva personer vars könsidentitet eller könsuttryck tidvis eller alltid skiljer sig från normen för det kön som registrerades för dem vid födseln” och svarsalternativen *Ja / Nej / Vet inte*. Frågorna hade lågt internt bortfall: 1 respektive 1,5 procent.

I Folkhälsomyndighetens återkommande undersökning Hälsa på lika villkor¹⁰ ingår två frågor om könsöverskridande identitet eller uttryck:

- Frågan *Hur definierar du din könsidentitet?* med svarsalternativen *Kvinna / Man / Annan / Jag vet inte*.
- Frågan *Är du eller har du varit transperson?* med svarsalternativen *Ja / Nej / Vet inte*.

Även dessa frågor har lågt internt bortfall; det låg på 0,9 respektive 1,3 procent år 2020.

Utifrån informationen i SCB:s stödmaterial samt Folkhälsomyndighetens undersökningar gjorde Brå bedömningen att det bör vara metodologiskt möjligt att mäta könsöverskridande identitet eller uttryck genom NTU.

Granskning och testning

Följande frågeformuleringar och svarsalternativ användes i pilotundersökningen:

Är du man, kvinna eller har du en annan könsidentitet?

Med annan könsidentitet menar vi personer som inte känner sig som man eller kvinna.

Man

Kvinna

Annan könsidentitet

Är du eller har du varit transperson?

Transperson är ett samlingsbegrepp som vanligtvis avser individer vars könsidentitet och/eller könsuttryck tidvis eller alltid skiljer sig från normen för det kön som registrerades för dem vid födseln.

Ja

Nej

Resultat från pilotundersökningen gällande könsidentitet

Resultaten från pilotundersökningen visar att frågan om könsidentitet inte har något internt bortfall, utan alla respondenter har svarat på denna fråga.

Totalt uppger nästan 51 procent av respondenterna att de identifierar sig som man och nästan 49 procent att de identifierar sig som kvinna (tabell 1). Vidare uppger 0,7 procent att de har en annan könsidentitet. Bland de personer som är män enligt deras juridiska kön, är det ingen som uppger att de identifierar sig som kvinna, men 0,5 procent som uppger att de har en annan könstillhörighet. Bland de personer som är kvinnor enligt deras juridiska kön, uppger 0,5 procent att de identifierar sig som man, medan 0,9 procent uppger att de har en annan könstillhörighet. Den andel som uppger sig ha en annan könstillhörighet är större bland yngre personer (16–44 år) än bland andelen äldre personer (45–84 år). Andelen är också större bland personer med eftergymnasial utbildning än bland personer med endast förgymnasial utbildning.

---

¹⁰ Folkhälsomyndigheten 2021.

Tabell 1. Fördelning (radprocent) av svar på frågan om könsidentitet inom olika grupper i befolkningen (16–84 år).

	Identifierar sig som man	Identifierar sig som kvinna	Har annan könstillhörighet
SAMTLIGA, 16–84 år (n=1 637)	50,6	48,7	0,7
Juridiskt kön			
Man (n=794)	99,5	.	0,5
Kvinna (n=843)	0,5	98,6	0,9
Ålder			
16–24 år (n=261)	51,9	47,1	1,1
25–44 år (n=360)	48,4	50,3	1,4
45–64 år (n=494)	52,3	47,3	0,5
65–84 år (n=522)	50,3	49,7	0,0
Svensk/utländsk bakgrund			
Svenskfödda med			
– minst en svenskfödd förälder (n=1 372)	51,3	48,0	0,8
– båda föräldrarna utrikesfödda	x	x	x
Utrikesfödda (n=224)	48,4	51,0	0,6
Utbildning (högsta)			
Förgymnasial (n=342)	53,2	46,1	0,6
Gymnasial (n=505)	57,7	41,9	0,5
Eftergymnasial (n=784)	43,7	55,4	0,9
Familjetyp			
Sammanboende			
– utan barn (n=729)	48,9	50,9	0,2
– med barn (n=297)	52,4	46,8	0,8
Ensamstående			
– utan barn (n=569)	52,3	46,9	0,8
– med barn	x	x	x

(.) Observationer saknas, d.v.s. antalet är 0.

(x) Antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (<100) och kan därför inte redovisas.

När andelen 0,0 redovisas innebär det att observationer finns, men att procentandelen är avrundad till 0,0.

Observera att andelarna i tabellen är viktade, medan antalet respondenter som anges på respektive rad är oviktat.

Denna fördelning gällande könsidentitet i pilotundersökningen är snarlik det mönster som framkom i de tidigare nämnda bägge undersökningarna från Folkhälsomyndigheten.

Resultat från pilotundersökningen gällande transerfarenhet

Frågan om ifall respondenten är eller har varit transperson har ett internt bortfall på 0,9 procent.

Totalt uppger 0,8 procent av respondenterna att de är eller har varit transpersoner (tabell 2). Bland de personer som är män enligt deras juridiska kön, uppger 0,5 procent att de är eller har varit transpersoner. Bland de personer som är kvinnor enligt deras juridiska kön, är motsvarande andel 1,1 procent. Andelen personer som uppger att de är eller har varit transpersoner är större i åldersgrupperna 16–24 år och 45–64 år, än i åldersgrupperna 25–44

år och 65–84 år. Bland de personer som uppger att de är eller har varit transpersoner är det en större andel vars högsta avslutade utbildning är förgymnasial utbildning än den andel som har gymnasial respektive eftergymnasial utbildning.

Tabell 2. Fördelning (radprocent) av svar på frågan om att vara transperson, inom olika grupper i befolkningen (16–84 år).

	Är, eller har varit, transperson	Är inte, eller har inte varit, transperson
SAMTLIGA, 16–84 år (n=1 622)	0,8	99,2
Juridiskt kön		
Man (n=787)	0,5	99,5
Kvinna (n=835)	1,1	98,9
Ålder		
16–24 år (n=260)	1,0	99,0
25–44 år (n=355)	0,5	99,5
45–64 år (n=490)	1,5	98,5
65–84 år (n=517)	0,0	100,0
Svensk/utländsk bakgrund		
Svenskfödda med		
– minst en svenskfödd förälder (n=1 364)	0,8	99,2
– båda föräldrarna utrikesfödda	x	x
Utrikesfödda (n=218)	0,8	99,2
Utbildning (högsta)		
Förgymnasial (n=336)	1,2	98,8
Gymnasial (n=502)	0,7	99,3
Eftergymnasial (n=778)	0,6	99,4
Familjetyp		
Sammanboende		
– utan barn (n=720)	0,6	99,4
– med barn (n=295)	0,5	99,5
Ensamstående		
– utan barn (n=565)	0,9	99,1
– med barn	x	x

(x) Antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (<100) och kan därför inte redovisas.

När andelen 0,0 redovisas innebär det att observationer finns, men att procentandelen är avrundad till 0,0.

Observera att andelarna i tabellen är viktade, medan antalet respondenter som anges på respektive rad är oviktat.

Denna fördelning gällande transerfarenhet i pilotundersökningen är snarlik det mönster som framkom i ovan två nämnda undersökningar från Folkhälsomyndigheten.

Efter testerna och pilotundersökningen gör Brå bedömningen att det är möjligt att föra in de utprovade frågorna om könsöverskridande identitet eller uttryck. Det kan dock bli aktuellt med vissa justeringar.

Bedömning av metodologiska möjligheter att inkludera bakgrundsinformation om diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet

I diskrimineringslagen definieras etnisk tillhörighet på följande sätt: *Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna såsom samer och romer. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering.*

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

Beskrivningen i lagen visar att etnisk tillhörighet inte är entydigt, utan kan handla om flera olika dimensioner av tillhörighet och då även sådana som inte nämns i regleringen, och att en och samma person kan ha flera tillhörigheter. Vid uttolkningar av vad det kan innebära förekommer även andra dimensioner än de som nämns i lagen; bland annat diskuteras det i termer av tillhörighet till grupper och deras gemensamma etnicitet, kultur, språk eller religion, men även om sådant som släktskap, utseende eller ras (se exempelvis Håkansson Bolve m.fl. 2017; León Rosales 2011). I vissa länder, såsom USA och Storbritannien, används indelningar som utgör blandningar av exempelvis nationella, kulturella och geografiska bakgrunder, men även tillhörigheter som knyter an till ras – även om ras då inte går att likställa med biologiska rasbegrepp (Håkansson Bolve m.fl. 2017). Man brukar också skilja på den egna uppfattningen om tillhörighet, och uppfattningar i samhället (Håkansson Bolve m.fl. 2017; Öhberg och Medeiros 2017; León Rosales 2011). Vidare uppmärksammas att den upplevda tillhörigheten kan vara föränderlig över tid hos en och samma person beroende på tidpunkt i livet, sammanhang och liknande (Håkansson Bolve m.fl. 2017; León Rosales 2011).

NTU har genomförts årligen sedan 2006 och hittills inte innehållit uppgifter som direkt fångar någon av de dimensioner som närmast anses ingå i begreppet etnisk tillhörighet. Det som finns i NTU, men som inte bygger på frågor till personerna i urvalet eller till dem som medverkar, är registeruppgifter från SCB om födelseland, för alla i urvalet samt för deras föräldrar. Utifrån dessa uppgifter skapas sedan en ofta använd variabel (treindlad) om svensk respektive utländsk bakgrund (SCB 2002). Det ger möjlighet att redovisa och vidare analysera resultat som närmast belyser faktorer som har att göra med invandringsbakgrund.

Det förekommer att de registerbaserade uppgifterna om svensk och utländsk bakgrund, ibland kombinerade med kategoriseringar av födelseländer, i brist på närmare uppgifter används för att bidra till resultat och i analyser om exempelvis utsatthet för främlingsfientliga hatbrott och andra frågor som har att göra med etnisk tillhörighet. Det innebär emellertid flera typer av begränsningar, där en är att det inte går att särskilja etniska tillhörigheter som inte präglar ett helt ursprungsland (exempelvis för personer som lever i Sverige, har bakgrund i landet Libanon men identifierar sig som syrianer). Resultaten fångar inte heller om personerna exempelvis har en annan tillhörighet än svensk genom att tillhöra långvariga inhemska minoriteter i Sverige, som exempelvis samer och romer. Det går över huvud taget inte att särskilja etnisk tillhörighet som är knutet till bakgrund i ett annat land, men som ligger längre tillbaka i tiden än föräldragenerationen. Vidare finns det inga möjligheter att särskilja tillhörighet som delvis hänger samman med utseende och hudfärg, vilket kan vara viktigt för upplevelser av tillhörighet och som även används kategoriserande i samband med rasism och hatbrott. Dessa omständigheter gör att uppgifterna om utländsk bakgrund och födelseland i NTU, i

förhållande till fenomenet etnisk tillhörighet, i huvudsak kan användas i ganska översiktliga och grova redovisningar, som med nödvändighet har begränsad precision.

Bland forskare och andra experter som arbetar med frågan om hur man bäst tar fram statistik om etnisk tillhörighet betonas genomgående möjligheterna med surveybaserad statistik, eftersom det ger möjlighet att fånga den centrala, självupplevda, etniska tillhörigheten som kan variera över tid (se exempelvis Håkansson Bolve m.fl. 2017; Öhberg och Medeiros 2017; León Rosales 2011). I detta grundavseende framstår NTU som en lämplig kandidat för att samla in data om etnisk tillhörighet. Går man vidare och betraktar vilka grundförutsättningarna är för att ställa frågor i NTU, krävs det dock i undersökningen att de frågor som ställs ska passa alla tillfrågade och fungera när man vänder sig till ett så stort urval som 200 000 personer. Det ställer vidare krav på att svaren kan hanteras rationellt, vilket i det här fallet innebär helt automatiserat. Det betyder i sin tur att det inte är praktiskt möjligt att använda sig av frågor med öppna svarsalternativ, utan endast av frågor med fasta svarsalternativ.

Ser man vidare till möjligheterna att ställa frågor med fasta svarsalternativ om etnisk tillhörighet, förekommer detta främst i anglosaxiska sammanhang (se exempelvis Farkas 2017; Håkansson Bolve m.fl. 2017; Öhberg och Medeiros 2017). I exempelvis USA är det normaliserat att man talar om, frågar, undersöker och redovisar vilken etnisk tillhörighet man själv och andra har. I undersökningssammanhang finns det etablerade sätt att fråga om detta genom flera frågor med fasta svarsalternativ, till exempel i de återkommande folk- och bostadsräkningarna. På liknande sätt förhåller det sig i exempelvis Kanada och Storbritannien, men då med andra kategorier som utgår från deras tradition och situation. I övriga Europa och i EU är det dock inte etablerat att ställa frågor om och klassificera personer utifrån kategorier om etnisk tillhörighet (Farkas 2017), även om det inte är uteslutet att det kan komma att bli så i framtiden. I svenska forskningssammanhang har det gjorts försök att utforma och testa sätt att fånga etnisk tillhörighet, där resultaten mynnat ut i att man avråder från att använda sig av fasta svarsalternativ och istället förordar lösningar med öppna frågor (Håkansson Bolve m.fl. 2017).

För Brå och inte minst i sammanhanget statistik som NTU, gäller att de metoder och tillvägagångssätt som används till karaktären ska vara väl etablerade och kunna få sin lösning med ett fåtal frågor. Ifråga om lösningar med fasta svarsalternativ finns det alltså inte något etablerat sätt att samla in uppgifter om etnisk tillhörighet i Sverige, och det är heller inte de som brukar föreslås från forskningen. Och när det gäller den ännu inte särskilt utprovade, men mer löftesrika vägen med frågor med öppna svarsalternativ, är den inte en möjlighet i NTU.

Mot den beskrivna bakgrunden gör Brå bedömningen att det i nuläget tyvärr inte föreligger förutsättningar för att pröva att i NTU samla in uppgifter som på ett närmare sätt än hittills tar fasta på etnisk tillhörighet bland personerna i urvalet eller bland dem som medverkar genom att svara på frågor. Samtidigt finns det ett behov av att i NTU kunna fånga och studera uppgifter om etnisk tillhörighet, inte minst för att kunna uppmärksamma risker för ogynnsamma förhållanden, inklusive utsatthet för hatbrott, där Brå har en viktig uppgift med att ta fram statistik och annan kunskap. Brå ser därför anledning att fortsätta att bevaka förutsättningarna på området, för att i framtiden kunna bedöma om det finns förutsättningar för att överväga och pröva ut bra tillvägagångssätt för att kunna samla in och använda uppgifter om etnisk tillhörighet i NTU. Under tiden finns det anledning att i NTU fortsätta att använda uppgifterna om födelseland och variabeln om utländsk bakgrund som

ersättningsvariabel (proxyvariabel) för en mer utvecklad – men ännu inte realiserbar – variabel om etnisk tillhörighet.

Bedömning av metodologiska möjligheter att inkludera bakgrundsinformation om diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning

Enligt diskrimineringslagen definieras funktionsnedsättning som *varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Det kan vara till följd av en skada eller en sjukdom som fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Tillfälliga begränsningar av en persons funktionsförmåga är inte en funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening.*

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

Som nämnts ovan gjorde Diskrimineringsombudsmannen i en rapport från 2012 bedömningen att det i ULF var möjligt och lämpligt att mäta diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning (Diskrimineringsombudsmannen 2012).

Vart tredje år genomför Stockholms stad en trygghetsmätning genom webb- och postenkät till ett urval på 35 000 personer i åldersspannet 16–79 år och 5 000 personer i åldern 80 år och äldre (Enkätfabriken 2020). I undersökningen ställs frågan ”Upplever du att du har någon form av funktionsnedsättning?” med svarsalternativen *Ja / Nej*. Det interna bortfallet var 3,1 procent i den senaste undersökningen (2020).

Statistiska centralbyrån (SCB) fick 2019 i uppdrag av regeringen att för statistiska ändamål ta fram en definition av gruppen ”personer med funktionsnedsättning”, med utgångspunkt i den internationellt harmoniserade ansatsen Washington Group (WG) Short Set, som är en frågemodul med sex frågor om olika former av funktionsnedsättning (Washington Group on Disability Statistics 2022). Slutrapporten publicerades 2021 (Statistiska centralbyrån 2021a) och mynnade ut i en nationell tillämpning av de sex frågorna i WG:s short set, samt två nationella tilläggsfrågor om funktionsnedsättning (en grundfråga med en tillhörande uppföljningsfråga). Frågorna i WG:s short set handlar om svårighet att se, att höra, att gå, att komma ihåg eller att koncentrera sig, att tvätta sig eller klä sig respektive att kommunicera, med svarsalternativen *Nej, inga svårigheter / Ja, vissa svårigheter / Ja, stora svårigheter / Ja, kan inte alls*. De två nationella tilläggsfrågorna lyder: ”Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?” med svarsalternativen *Ja / Nej*, och om ja på denna fråga lyder uppföljningsfrågan: ”Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?” med samma svarsalternativ som på frågorna i WG:s short set.

De framtagna frågorna genomgick testning i ULF 2021 (Statistiska centralbyrån 2021b), och testet har utvärderats under 2022. Det interna bortfallet på frågorna varierar mellan som lägst 0,03 procent (frågan om svårigheter att höra) och som högst 0,4 procent (den nationella tilläggsfrågan om fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning) (Statistiska centralbyrån 2022b). Utvärderingen har mynnat ut i att SCB inom ramen för den officiella statistiken planerar att använda sig av en definition av funktionsnedsättning som omfattar personer som svarat ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på minst en av frågorna i WG:s short set, och/eller som svarat ja på den nationella grundfrågan (Statistiska centralbyrån 2022a).

Utifrån ovan nämnda utredningar och studier gjorde Brå bedömningen att det bör vara möjligt att mäta förekomsten av funktionsnedsättning i NTU.

Granskning och testning

Den frågeformulering som inkluderades i den mättekniska granskningen och det kognitiva testet var en av de två nationella frågor som också testas i ULF:

Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?

Avser din egen uppfattning. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Ja

Nej

Det kognitiva testet visade dock att det fanns svårigheter med att tolka ”intellektuell” samt ”Avser din egen uppfattning”. Därtill uppfattas det vara oklart om även exempelvis dålig syn och allergier ska räknas in i begreppet funktionsnedsättning. Som nämnts föregås de två nationella tilläggsfrågorna i ULF av de sex frågorna från WG Short Set, vilket sätter in de två nationella frågorna i ett visst frågesammanhang, och därmed hjälper respondenten att förstå vad de två nationella frågorna syftar till. I NTU bedöms det dock som alltför komplext att föra in så pass många frågor om funktionsnedsättning. I pilotundersökningen användes därför en annan fråga om funktionsnedsättning, i väntan på resultatet av utvärderingen i ULF, som ännu inte hade publicerats när pilotundersökningen i NTU skulle genomföras. Frågan är densamma som den som används i Stockholms stads trygghetsmätning (dock tillades en förklarande text, som inte finns i Stockholms stads trygghetsmätning):

Upplever du att du har någon form av funktionsnedsättning?

Det kan handla om fysisk, psykisk, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning.

Ja

Nej

Resultat från pilotundersökningen

Frågan om funktionsnedsättning har ett internt bortfall på 0,5 procent.

Totalt uppger 13 procent av respondenterna att de upplever sig ha en funktionsnedsättning (tabell 3). Bland män uppger 12 procent att de har det, medan motsvarande andel bland kvinnor är 15 procent. Det är en större andel personer i åldrarna 16–64 år som uppger att de har det än i gruppen 65–84 år. Störst är andelen i gruppen 45–64 år. Att en förhållandevis stor grupp yngre personer uppger att de har en funktionsnedsättning kan bero på att även neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ingår som exempel i förklaringstexten i anslutning till frågeställningen, och denna typ av diagnos är vanligare bland yngre personer än bland äldre (Statistiska centralbyrån 2020b). När åldersgruppen 65–84 år studeras separat framgår att den genomsnittliga andelen som uppger att de har en funktionsnedsättning är högre för gruppen 75–84 år, än för gruppen 65–74 år (14 respektive 8 procent). Det finns ett positivt samband mellan ålder och fysisk funktionsnedsättning, men neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är alltså inte åldersrelaterad, och av denna anledning visar resultaten att det är en förhållandevis stor grupp yngre personer som uppger att de har en funktionsnedsättning.

Bland personer med som högst förgymnasial utbildning, liksom bland personer med som högst gymnasial utbildning, är det en större andel som upplever sig ha en funktionsnedsättning än bland personer med eftergymnasial utbildning. Det är också vanligare bland ensamstående utan barn än bland personer som är sammanboende (med eller utan barn).

Tabell 3. Fördelning (radprocent) av svar på frågan om funktionsnedsättning, inom olika grupper i befolkningen (16–84 år).

	Upplever sig ha funktionsnedsättning	Upplever sig inte ha funktionsnedsättning
SAMTLIGA, 16–84 år (n=1 629)	13,4	86,6
Juridiskt kön		
Man (n=789)	12,3	87,7
Kvinna (n=840)	14,5	85,5
Ålder		
16–24 år (n=260)	14,0	86,0
25–44 år (n=359)	14,2	85,8
45–64 år (n=492)	15,2	84,8
65–84 år (n=518)	9,7	90,3
Svensk/utländsk bakgrund		
Svenskfödda med		
– minst en svenskfödd förälder (n=1 368)	12,8	87,2
– båda föräldrarna utrikesfödda	x	x
Utrikesfödda (n=220)	15,6	84,4
Utbildning (högsta)		
Förgymnasial (n=339)	14,9	85,1
Gymnasial (n=500)	14,4	85,6
Eftergymnasial (n=784)	12,0	88,0
Familjetyp		
Sammanboende		
– utan barn (n=726)	9,5	90,5
– med barn (n=297)	7,5	92,5
Ensamstående		
– utan barn (n=564)	20,6	79,4
– med barn	x	x

(x) Antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (<100) och kan därför inte redovisas.

Observera att andelarna i tabellen är viktade, medan antalet respondenter som anges på respektive rad är oviktat.

Vid en jämförelse mellan pilotundersökningen och de ovan två nämnda undersökningarna från Stockholms stad respektive SCB:s undersökning ULF 2021, framkommer att andelen personer som uppger att de har en funktionsnedsättning är större i pilotundersökningen än i Stockholms stads undersökning, som använder samma frågeformulering (13 respektive 8 procent). Frågan i Stockholms stads undersökning har dock inte någon tillhörande förklaringstext, vilket varit fallet i pilotundersökningen.

Jämfört med ULF 2021 är mönstren likartade. Det är en större andel personer i ULF 2021 som uppger att de har en funktionsnedsättning än i pilotundersökningen (16 respektive 13 procent). I båda undersökningarna är den andel som uppger detta större bland kvinnor (än bland män), större bland personer med lägre utbildning (än med högre) samt större bland ensamstående utan barn (än bland sammanboende). Dock framkommer ett något annorlunda mönster i fördelningen mellan olika åldersgrupper, eftersom den andel som i ULF uppger att de har en

funktionsnedsättning är större i gruppen 55 år och äldre, än bland personer i åldern 16–54 år. Detta är kanske ett mer förväntat resultat än det som framkommit i pilotundersökningen. Dock framkommer det även i pilotundersökningen, som nämnts ovan, att när gruppen 65–84 år studeras separat, är andelen med funktionsnedsättning tydligt större i gruppen 75–84 år än i gruppen 65–74 år.

Efter testerna och pilotundersökningen gör Brå bedömningen att det är möjligt att föra in den utprovade frågan om funktionsnedsättning. Det kan dock bli aktuellt med vissa justeringar.

Bedömning av metodologiska möjligheter att inkludera ny bakgrundsinformation utifrån diskrimineringsgrunden sexuell läggning
Diskrimineringslagen definierar sexuell läggning som: *homosexuell, heterosexuell eller bisexuell läggning*.

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

Som nämnts ovan gjorde Diskrimineringsombudsmannen i en rapport från 2012 bedömningen att det genom ULF är möjligt och lämpligt att ta fram ett statistiskt underlag avseende sexuell läggning (Diskrimineringsombudsmannen 2012).

Under 2017 genomförde Folkhälsomyndigheten en nationell undersökning om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, på uppdrag av regeringen (Folkhälsomyndigheten 2019). Undersökningen besvarades av drygt 14 500 slumpmässigt utvalda personer i åldrarna 16–84 år. Det var då 2,4 procent som uppgav ”Vill inte svara” på frågan ”Hur definierar du din sexuella identitet?” med svarsalternativen *Heterosexuell / Bisexuell / Homosexuell / Asexuell / Pansexuell / Queer / Annat: / Vill inte svara / Vet inte*.

I den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor, som genomförs av Folkhälsomyndigheten, ställs frågan ”Hur definierar du din sexuella identitet?” med svarsalternativen *Heterosexuell / Bisexuell / Homosexuell / Annat, skriv i rutan: / Jag vet inte*. I den undersökning som genomfördes 2020 var det interna bortfallet 3 procent på den frågan (Folkhälsomyndigheten 2021).

Utifrån Diskrimineringsombudsmannens bedömning samt Folkhälsomyndighetens undersökningar, gjorde Brå bedömningen att det bör vara möjligt att mäta sexuell läggning i NTU.

Granskning och testning

Den fråga om sexuell läggning (identitet) som Folkhälsomyndigheten använder sig av (”Hur definierar du din sexuella identitet?”) bedömdes som något mer komplicerad än den mer raka frågan ”Vilken är din sexuella läggning?”.

Även om Folkhälsomyndigheten använder begreppet *sexuell identitet* är det istället begreppet *sexuell läggning* som används i diskrimineringsgrunderna, liksom av Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) och Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL). Det främsta syftet med att använda begreppet sexuell läggning – och inte sexuell identitet – är att undvika sammanblandning med begreppet könsidentitet. Det kognitiva testet visade också att *sexuell läggning* uppfattades som ett tydligare begrepp än *sexuell identitet*.

Trots att diskrimineringslagen gällande sexuell läggning definierar tre kategorier, anses svarsalternativet ”annan sexuell läggning” som angeläget, eftersom det även förekommer andra former av sexuell läggning (till exempel pansexualitet och asexualitet).

Följande frågeformulering och svarsalternativ användes i pilotundersökningen:

Vilken är din sexuella läggning?

Heterosexuell

Bisexuell

Homosexuell

Annan sexuell läggning

Resultat från pilotundersökningen

Frågan om sexuell läggning har ett internt bortfall på 2,3 procent.

Totalt uppger 93 procent av respondenterna att de är heterosexuella, medan 3,6 procent uppger att de är bisexuella och 1,1 procent att de är homosexuella (tabell 4). Återstående 2,5 procent har valt svarsalternativet *annan sexuell läggning*. Det är en större andel kvinnor än män som uppger något annat svarsalternativ än heterosexualitet (9 respektive 5 procent). Detta är också vanligare i åldersgruppen 16–24 år än i någon av övriga åldersgrupper, och blir mindre vanligt ju äldre åldersgrupp som studeras. Att uppge någon annan sexuell läggning än heterosexualitet är också vanligare bland utrikesfödda än bland svenskfödda personer, och vanligare bland personer med som högst förgymnasial utbildning än bland personer med högre utbildning. Slutligen är detta också vanligare bland ensamstående utan barn än bland sammanboende (med eller utan barn).

Tabell 4. Fördelning (radprocent) av svar på frågan om sexuell läggning, inom olika grupper i befolkningen (16–84 år).

	Heterosexuell	Bisexuell	Homosexuell	Annan sexuell läggning
SAMTLIGA, 16–84 år (n=1 599)	92,8	3,6	1,1	2,5
Juridiskt kön				
Man (n=772)	94,9	1,8	1,6	1,7
Kvinna (n=827)	90,7	5,5	0,6	3,2
Ålder				
16–24 år (n=258)	84,1	9,8	1,4	4,7
25–44 år (n=352)	88,7	4,8	2,0	4,5
45–64 år (n=482)	96,1	2,3	0,8	0,8
65–84 år (n=507)	98,7	0,1	0,3	0,9
Svensk/utländsk bakgrund				
Svenskfödda med				
– minst en svenskfödd förälder (n=1 351)	93,2	3,8	1,1	1,9
– båda föräldrarna utrikesfödda	x	x	x	x
Utrikesfödda (n=208)	91,2	2,7	1,3	4,8
Utbildning (högsta)				
Förgymnasial (n=325)	90,3	5,1	0,1	4,4

Gymnasial (n=495)	92,4	4,0	1,8	1,8
Eftergymnasial (n=773)	94,3	2,5	1,1	2,1
Familjetyp				
Sammanboende				
– utan barn (n=709)	94,3	2,5	1,3	1,9
– med barn (n=294)	95,7	1,9	0,6	1,8
Ensamstående				
– utan barn (n=555)	89,6	5,6	1,4	3,3
– med barn	x	x	x	x

(x) Antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (<100) och kan därför inte redovisas.

Observera att andelarna i tabellen är viktade, medan antalet respondenter som anges på respektive rad är oviktat.

Vid en jämförelse mellan pilotundersökningen och ovan två nämnda undersökningar från Folkhälsomyndigheten, framkommer ett likartat mönster gällande svaren om sexuell läggning, även om de två undersökningarna från Folkhälsomyndigheten innehåller fler svarsalternativ. I undersökningen om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter uppgav 90 procent att de är heterosexuella, 3,1 procent att de är bisexuella, 2,4 procent att de inte ville svara, 1,7 procent att de inte vet vilken sexuell läggning de har och 1,4 procent att de är homosexuella. I undersökningen Hälsa på lika villkor uppgav 92 procent att de är heterosexuella, medan 3,3 procent uppgav att de inte vet, 2,8 procent att de är bisexuella och 1,4 procent att de är homosexuella.

Efter testerna och pilotundersökningen gör Brå bedömningen att det är möjligt att föra in den utprovade frågan om sexuell läggning. Det kan dock bli aktuellt med vissa justeringar.

Bedömning av metodologiska möjligheter att inkludera ny bakgrundsinformation utifrån diskrimineringsgrunden religion eller annan trosuppfattning

Definitionen av diskrimineringsgrunden religion eller annan trosuppfattning är enligt diskrimineringslagen följande: *Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism och agnosticism.*

Teoretisk bedömning av metodologiska förutsättningar

Som nämnts ovan gjorde Diskrimineringsombudsmannen i en rapport från 2012 bedömningen att det genom ULF är möjligt och lämpligt att samla in uppgifter om religion eller annan trosuppfattning (Diskrimineringsombudsmannen 2012).

Forum för levande historia genomförde 2013 en studie om vad skolelever i Sverige tycker om varandra och om samhället i stort (Forum för levande historia 2014). Undersökningen gjordes bland 10 000 elever i grundskolans årskurs 9 och elever i gymnasiets årskurs 1–3. Bland annat ombads respondenterna beskriva sin religionstillhörighet genom att fylla i frasen ”Är du...?” med något av svarsalternativen *Kristen / Jude, judinna / Buddhist / Muslim / Hindu / Annat, ange vad: / Jag är inget av ovanstående*. Det interna bortfallet uppgick till 1,4 procent.

Survey 2020 genomfördes av Surveyinstitutet vid Linnéuniversitetet, med ett urval på 3 000 personer ur befolkningen (18–85 år) om bland annat åsikter i olika samhällsfrågor

(Hagevi 2020). I undersökningen används en fråga om religionstillhörighet: ”Är du något av följande?” med svarsalternativen *Kristen / Muslim / Jude / Hindu / Buddist / Ateist / Agnostiker / Nej, inget av detta*. Det interna bortfallet uppgick till 1 procent.

Utifrån ovan nämnda studier gjorde Brå bedömningen att det bör vara möjligt att mäta religionstillhörighet i NTU.

Granskning och testning

Utifrån resultaten i den mättekniska granskningen och det kognitiva testet utformades följande fråga och svarsalternativ, som sedan användes i pilotundersökningen:

Vad identifierar du dig som?

- Kristen
- Jude
- Muslim
- Buddhist
- Hindu
- Sikh
- Annan religion eller trosuppfattning
- Icke-troende

Resultat från pilotundersökningen

Frågan om religion eller annan trosuppfattning har ett internt bortfall på 1,0 procent.

Majoriteten av respondenterna har uppgett att de är antingen icke-troende (49 procent) eller kristna (41 procent) (tabell 5). Därutöver är det vanligast att respondenterna uppger att de identifierar sig som muslimer (4,7 procent) eller att de tillhör en annan religion eller trosuppfattning (4,4 procent). Det är endast en mindre andel av respondenterna som identifierar sig som buddhister, judar eller hinduer, och ingen respondent har uppgett att de identifierar sig som sikh. Det är vanligare att uppge sig vara icke-troende bland män (än bland kvinnor, bland yngre personer (än bland äldre) samt bland svenskfödda personer med minst en svenskfödd förälder (än bland utrikesfödda personer).

Tabell 5. Fördelning (radprocent) av svar på frågan om religion eller annan trosuppfattning, inom olika grupper i befolkningen (16–84 år).

	Kristen	Jude	Muslim	Buddhist	Hindu	Sikh	Annan religion eller trosuppfattning	Icke-troende
SAMTLIGA, 16–84 år (n=1 620)	40,6	0,2	4,7	1,1	0,2	.	4,4	48,9
Juridiskt kön								
Man (n=786)	36,7	0,3	4,4	0,6	0,3	.	4,3	53,4
Kvinna (n=834)	44,5	.	5,0	1,7	0,1	.	4,4	44,3
Ålder								
16–24 år (n=261)	25,2	.	6,0	1,3	0,4	.	3,8	63,3
25–44 år (n=356)	22,9	0,1	8,2	1,6	0,2	.	5,5	61,5
45–64 år (n=491)	45,4	0,4	4,2	0,8	0,3	.	5,1	43,7
65–84 år (n=512)	64,5	.	0,3	0,7	.	.	2,3	32,2

OBS: tabellen fortsätter på nästa sida.

Svensk/utländsk bakgrund								
Svenskfödda med								
– minst en svenskfödd förälder (n=1 357)	41,1	0,2	0,0	0,4	.	.	4,5	53,9
– båda föräldrarna utrikesfödda	x	x	x	x	x	x	x	x
Utrikesfödda (n=222)	40,5	.	18,2	3,1	0,9	.	2,8	34,5
Utbildning (högsta)								
Förgymnasial (n=338)	46,0	.	9,3	0,9	.	.	3,0	40,8
Gymnasial (n=497)	40,6	.	2,3	1,2	0,2	.	3,4	52,4
Eftergymnasial (n=779)	37,3	0,4	4,1	1,1	0,3	.	5,9	50,9
Familjetyp								
Sammanboende								
– utan barn (n=719)	50,7	0,4	4,3	0,6	.	.	3,4	40,5
– med barn (n=295)	33,9	.	5,5	1,6	0,2	.	4,0	54,9
Ensamstående								
– utan barn (n=564)	34,1	.	4,9	1,4	0,4	.	5,6	53,6
– med barn	x	x	x	x	x	x	x	x

(.) Observationer saknas, d.v.s. antalet är 0.

(x) Antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (<100) och kan därför inte redovisas.

När andelen 0,0 redovisas innebär det att observationer finns, men att procentandelen är avrundad till 0,0.

Observera att andelarna i tabellen är viktade, medan antalet respondenter som anges på respektive rad är viktat.

Vid en jämförelse av hur fördelningen ser ut i pilotundersökningen i förhållande till ovan två nämnda undersökningar från Forum för levande historia respektive Surveyinstitutet, framkommer att fördelningen mellan olika religioner är likartad. Bland de religioner som nämns bland svarsalternativen är det i samtliga tre undersökningar vanligast att respondenterna anger att de är kristna, medan det näst vanligaste är att de identifierar sig som muslimer. I alla tre undersökningarna är det endast en mindre andel som identifierar sig som judar, buddhister eller hinduer.¹¹

Efter testerna och pilotundersökningen gör Brå bedömningen att det är möjligt att föra in den utprovade frågan om religion eller annan trosuppfattning. Det kan dock bli aktuellt med vissa justeringar.

Övergripande resultat av pilotundersökningen

Eftersom resultaten från NTU 2022 ännu inte är publicerade¹², är det inte möjligt att i nedanstående jämförelser mellan pilotundersökningen och NTU 2022 redovisa andelar, antal eller andra siffror, utan redovisningarna utgår istället från förhållandet mellan undersökningarna (t.ex. om svarsfrekvensen för en grupp är högre eller lägre i pilotundersökningen jämfört med i NTU 2022). Eftersom pilotundersökningen endast genomfördes via webbenkäter, görs jämförelser endast med de respondenter i NTU 2022 som valt att delta i undersökningen via webbenkät.

¹¹ Svarsalternativet sikh fanns inte med i undersökningarna från Forum för levande historia och Surveyinstitutet.

¹² NTU 2022 publiceras 11 oktober 2022.

Följande nyckelvariabler har valts ut för jämförelserna mellan pilotundersökningen och ordinarie NTU:

- Utsatthet för brott
  - Misshandel
  - Hot
  - Sexualbrott
  - Personrån
  - Nätkränkning
- Otrygghet
  - Otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
  - Oro över brottsligheten i samhället
  - Valt annan väg eller färdväg till följd av oro för att utsättas för brott
  - Avstått aktivitet på internet till följd av oro för att utsättas för brott
- Förtroende för rättsväsendet
  - Förtroende för rättsväsendet som helhet
  - Förtroende för hur rättsväsendet som helhet hanterar brottsmisstänkta
  - Förtroende för hur rättsväsendet som helhet behandlar brottsutsatta

I redovisningsgruppen ska det vara minst 100 observationer för att resultat ska kunna redovisas. Denna gräns har satts i syfte att 1 procent ska motsvara minst en observation i den studerade gruppen, för att skattningarna ska vara tillräckligt statistiskt robusta. Skulle en eller flera av grupperna bli för små kan det vara nödvändigt att slå ihop grupper för att kunna redovisa resultat (exempelvis att resultat för kvinnor och män inte särredovisas). Detta gäller såväl i redovisningarna från pilotundersökningen som i den ordinarie NTU-undersökningen, i det fall bakgrundsfrågorna om diskrimineringsgrunder bedöms lämpliga att införa i NTU.

Som nämnts ovan var den designviktade svarsfrekvensen i pilotundersökningen 30,2 procent. Detta är på en lägre nivå jämfört med hur svarsfrekvensen brukar se ut i NTU. Detta är dock ett förväntat resultat, givet att det i pilotundersökningen inte gavs möjlighet att besvara enkäten via postenkäten.¹³ Svarsfrekvensen mellan pilotundersökningen och NTU 2022 får därför betraktas som jämförbar.

När svarsfördelningen inom olika grupper (ålder, svensk/utländsk bakgrund, utbildning och familjetyp) för de som valt att medverka jämförs, framkommer snarlika mönster för både pilotundersökningen och NTU 2022. När juridiskt kön för de svarande studeras i pilotundersökningen respektive NTU 2022, framkommer att det i pilotundersökningen är en något större andel män än kvinnor som medverkat, medan motsatt mönster framkommer i NTU 2022. Detta beror troligtvis på att det inte funnits möjlighet att besvara enkäten via postenkäten, vilket generellt sett kvinnor oftare väljer att göra jämfört med män.

Internt bortfall på nyckelvariabler i pilotundersökningen respektive ordinarie NTU

Ordinarie NTU innehåller många frågor som kan uppfattas som känsliga. Riskerna med känsliga frågor är flera: dels kan respondenten välja att hoppa över frågan (vilket resulterar i internt bortfall), dels kan respondenten välja att avbryta sitt deltagande (vilket resulterar i

---

¹³ I senaste publicerade NTU (NTU 2021) valde 43,7 procent av de deltagande respondenterna att medverka via postenkäten.

externt bortfall). Istället för att inkludera ett svarsalternativ som ”Vill inte svara” i undersökningen, framgår det i missivet att man som respondent kan hoppa över frågor som man eventuellt inte vill svara på. Skälet till att svarsalternativet ”Vill inte svara” inte används är att det är ett onödigt svarsalternativ, ifall endast enstaka respondenter förväntas välja det, och det ändå finns möjlighet att istället hoppa över frågor. Eftersom även bakgrundsfrågorna utifrån diskrimineringsgrunderna kan uppfattas som känsliga, upprepas instruktionen från missivet även i början av själva frågeformuläret: ”Vill du inte svara på en fråga så kan du hoppa över den.”

Vid en jämförelse av det interna bortfallet för ovan nämnda nyckelvariabler, mellan pilotundersökningen och NTU 2022, framkommer inga tydliga skillnader. Detsamma gäller när jämförelsen görs för övriga bakgrundsfrågor som ingår i både pilotundersökningen och i ordinarie NTU. För majoriteten av variablerna ligger det interna bortfallet på snarlika nivåer i båda undersökningarna. För enstaka variabler är det interna bortfallet något större i pilotundersökningen, medan det för enstaka andra variabler är något större i NTU 2022. Det framkommer inte något systematiskt mönster.

Påverkar införandet av frågorna de ordinarie NTU-resultaten?

Inför varje större förändring i en undersökning bör en riskbedömning göras. Kan införandet av nya bakgrundsfrågor påverka de ordinarie resultaten för NTU? Det går inte att med säkerhet fastställa om en sådan förändring påverkar resultaten för undersökningen i stort. Ett sätt att kontrollera för det är att jämföra resultaten i pilotundersökningen med resultaten i ordinarie NTU.

Vid en jämförelse av svarsmönstren för ovan nämnda nyckelvariabler framkommer inte några systematiska skillnader mellan pilotundersökningen och NTU 2022. För ett fåtal svarsalternativ inom nyckelvariablerna *Otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet*, *Avstått aktivitet på internet till följd av oro för att utsättas för brott* och *Förtroende för rättsväsendet som helhet* framkommer skillnader mellan pilotundersökningen och NTU 2022 som är statistiskt säkerställda, men då de inte är systematiska går det inte att härleda dessa skillnader till införandet av bakgrundsfrågor om diskrimineringsgrunder i pilotundersökningen. För några av dessa svarsalternativ är andelen som valt svarsalternativet större i pilotundersökningen, och för andra svarsalternativ är andelen större i NTU 2022.

Information från processdata

Brå har även haft möjlighet att studera vissa processdata, vilket är sådana data som kan samlas in vid sidan av själva webbenkäten. Det kan till exempel vara uppgifter om vid vilka enkätfrågor det förekommit att respondenter avbrutit sitt deltagande i enkäten.

I den ordinarie NTU-undersökningen var det 1 496 personer som valde att avbryta sitt deltagande i webbenkäten. Av dessa svarade sedan 263 personer istället på postenkäten. De resterande 1 233 personer som avbröt sitt deltagande i webbenkäten motsvarar 0,6 procent av urvalet (199 471 personer).

Av de 5 989 personer som ingick i urvalet till pilotundersökningen, var det totalt 69 personer som valde att avbryta sitt deltagande. Detta motsvarar 1,2 procent av urvalet. Av dessa 69 personer var det nio personer som avbröt vid någon av de nya bakgrundsfrågorna om

diskrimineringsgrunderna, vilket motsvarar 0,2 procent av urvalet. Majoriteten av dessa nio personer avbröt efter den sista av de nya frågorna, vilket var frågan om funktionsnedsättning.

Brå tolkar detta som att frågornas känslighet inte påverkar villigheten att delta i undersökningen, utan att respondenter som valt att avbryta deltagandet snarare gjort det på grund av att de inte orkar svara på fler frågor.

Juridiska förutsättningar

I det aktuella regeringsuppdraget ingår att analysera möjligheterna att komplettera bakgrundsinformation i Nationella trygghetsundersökningen (NTU) i syfte att inhämta uppgifter om hbtqi-personers utsatthet för brott, trygghet och förtroende för rättsväsendet. Brå ska även analysera i vilken mån det är möjligt att inkludera annan bakgrundsinformation, med koppling till andra diskrimineringsgrunder, som inte redan ingår i NTU. I sak handlar det om att behandla känsliga personuppgifter som rör funktionsnedsättning, religionstillhörighet, könsidentitet och sexuell läggning.

Begreppet känsliga personuppgifter

Enligt artikel 9 punkt 1 GDPR¹⁴ är huvudregeln att det är förbjudet med behandling av känsliga personuppgifter, vilket avser uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, samt behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Det finns dock vissa undantag från huvudregeln (punkt 2 a). En sådan är att den registrerade uttryckligen har lämnat sitt samtycke till behandlingen av sådana personuppgifter för ett eller flera specifika ändamål, utom då unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt föreskriver att förbudet enligt punkt 1 inte kan upphävas av den registrerade. I fråga om den officiella statistiken får det anses föreligga ett sådant förbud (se avsnittet om den officiella statistiken nedan).

Ett annat undantag är om behandlingen är nödvändig för statistiska ändamål i enligt med artikel 89.1, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd samt innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. I fråga om den officiella statistiken finns ett uttryckligt förbud mot behandling av känsliga personuppgifter (se avsnittet om den officiella statistiken nedan).

Den officiella statistiken

Enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken (15 §, artikel 9 punkt 1) får ovan nämnda känsliga personuppgifter behandlas om det följer av föreskrifter som regeringen bestämmer. Det gäller även frågor om brott etc. som inte formellt är känsliga personuppgifter, men ändå intar en särställning. Sådana föreskrifter från regeringen återfinns i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt 8 § i förordningen hänvisas till att det i förordningens

---

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

bilaga anges när det är tillåtet att behandla sådana personuppgifter som avses i lagen om den officiella statistiken (15 §), det vill säga känsliga personuppgifter liksom brott etc. Enligt bilagan, i dess nuvarande utformning, får Brå behandla personuppgifter enligt 8 § i förordningen som avser brott, domar i brottmål och straffprocessuella tvångsmedel, men det saknas tillstånd att behandla känsliga personuppgifter. Andra statistikansvariga myndigheter får dock enligt bilagan behandla känsliga personuppgifter gällande hälsa, ohälsa, sexualliv, sexuell läggning och medlemskap i fackförening och trossamfund.

Anmärkning

I en skrivelse till regeringen, dagtecknad den 26 oktober 2021 (A2021/2077), har SCB hemställt om vissa ändringar i nyss nämnda bilaga, med ikraftträdande den 1 juli 2022 (SCB 2021c). Enligt bilagan, i dess föreslagna utformning, får Brå för uppräknade statistikändamål behandla känsliga personuppgifter m.m. enligt 8 § förordningen som avser brott, domar i brottmål och straffprocessuella tvångsmedel, politiska åsikter och enskilda personers hälsotillstånd¹⁵ eller sexuella läggning.

I den föreslagna utformningen nämns dock inte de känsliga personuppgifterna religiös och filosofisk övertygelse samt könsidentitet.

Brås bedömning

Givet ovan nämnda skäl är Brås bedömning att en förutsättning för att kunna inkludera bakgrundsfrågor om olika diskrimineringsgrunder i NTU att bilagan till förordningen (2001:100) om den officiella statistiken kompletteras för att säkerställa att diskrimineringsgrunderna täcks in.

Synpunkter från relevanta myndigheter och aktörer

Möjligheter att lämna synpunkter på införandet av nya bakgrundsfrågor rörande diskrimineringsgrunderna har getts till Diskrimineringsombudsmannen (DO), Forum för levande historia, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för delaktighet (MFD), Myndigheten för stöd till trossamfund (SST), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF), Mångkulturellt centrum, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) och Statistiska centralbyrån (SCB). Här efterfrågades alltså synpunkter på *införandet* av frågor, inte synpunkter på utformningen av frågorna. Nedan listas de synpunkter som inkommit till Brå, i den form som de framförts.

Diskrimineringsombudsmannen (DO)

DO konstaterar att det vid införande av frågor som rör diskrimineringsgrunderna i undersökningar såsom Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är viktigt att beakta följande aspekter:

- Insamling av information med utgångspunkt i diskrimineringsgrunderna måste bygga på principer om anonymitet, frivillighet och självidentifikation.
- Det är viktigt att beakta i vilket sammanhang i enkäten som frågor om diskrimineringsgrunder ställs. Frågorna i enkäten måste formuleras och placeras på ett

---

¹⁵ Funktionsnedsättning får anses täckas in här.

sådant sätt att individens integritet värnas. Då DO inte har fått möjlighet att ta del av hela enkäten kan myndigheten inte lämna närmare synpunkter.

- Det är viktigt att betänka vilken form av analys som är möjlig och vilka slutsatser som kan dras utifrån bakgrundsinformation baserat på diskrimineringsgrunder. Enkätundersökningar kan inte på egen hand ge en heltäckande bild av individers utsatthet för diskriminering, utan behöver kompletteras med ytterligare källor.
- Individers vilja och motivation att svara på frågor som relaterar till diskrimineringsgrunderna skiljer sig åt. I vissa fall kan individer känna oro över att insamling av information som kopplar till diskrimineringsgrunder kan komma att missbrukas.
- För att säkerställa legitimitet för undersökningen och relevans i frågorna är dialog och samtal med företrädare för organisationer inom det civila samhället en viktig utgångspunkt. Dialogen bör ta sikte på att lyssna in behov av att ta fram statistik inom NTU som kan skäras utifrån diskrimineringsgrunderna.

För att fullt ut kunna ta ställning till införandet av bakgrundsinformation utifrån diskrimineringsgrunderna i NTU, behöver DO få ta del av den analys av pilotundersökningen som Brå avser att genomföra. DO anser att analysen av hur införandet av dessa frågor fungerar i NTU – utifrån aspekter som bortfall m.m. – är viktig kunskap för att förstå värdet av denna typ av bakgrundsfrågor. DO ser fram emot att ta del av Brås analys av pilotundersökningen, i samband med att den avrapporteras till regeringen.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten ser positivt på att Brå inför fler bakgrundsfrågor utifrån diskrimineringsgrunderna, eftersom detta kan bidra till fördjupad probleminventering och analys utifrån fler diskrimineringsgrunder än kön. Därmed kan åtgärder för målgruppen bli träffsäkrare.

Myndigheten för delaktighet (MFD)

Myndigheten för delaktighet (MFD) välkomnar införandet av funktionsnedsättning som bakgrundsfråga i NTU. På funktionshindersonrådet har regeringen beslutat om en ny strategi med fokus på bättre och mer systematisk uppföljning. Att kunna använda resultat från NTU är ett steg på vägen mot en bättre uppföljning.

Myndigheten för stöd till trossamfund (SST)

Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) anser det vara önskvärt att öka kunskapen om hur människors utsatthet för brott, upplevelser av oro och otrygghet, förtroende för rättsväsendet, liksom brottsutsattas erfarenheter av kontakter med rättsväsendet, kan variera på ett sätt som har samband med olika diskrimineringsgrunder, inklusive religion eller annan trosuppfattning. SST ser inte heller anledning att rikta någon invändning mot att denna typ av bakgrundsfrågor införs i NTU. Det finns dock skäl att framhålla att det rör sig om insamling av vad som i vissa fall är mycket känsliga personuppgifter, och att det hos vissa grupper och individer kan finnas en betydande tvekan inför att lämna denna typ av information. Detta förhållande kan, i olika hög grad för olika grupper, antas komma att påverka hur och i vilken mån olika respondenter väljer att besvara frågeformuläret, något som bör uppmärksammas vid analysen och bedömningen av undersökningens resultat. En förutsättning för att insamling av denna typ av

information ska vara godtagbar är givetvis också att det sker på ett sätt som säkerställer uppgiftslämnarnas integritet.

Det kan vidare noteras att frågan om insamling av denna typ av uppgifter i syfte att möjliggöra det som ibland benämns ”jämlighetsdata” (på engelska *equality data*) under en följd av år i allt högre grad kommit att bli föremål för diskussion på såväl europeisk som nationell nivå. Ett eventuellt införande av bakgrundsfrågor om olika diskrimineringsgrunder i NTU aktualiserar flertalet av de mer generella frågeställningar som lyfts i detta sammanhang. Att inom ramen för det nu aktuella regeringsuppdraget i alla delar slutligt ta ställning till dessa frågor framstår knappast som möjligt, och enligt SST:s uppfattning finns det därför anledning att i annan ordning göra frågan om insamling av detta slag av statistiska uppgifter till föremål för en mer samlad genomlysning.

Såvitt gäller uppgifter om etnisk tillhörighet anges i underlaget att respondentens födelseland respektive föräldrarnas födelseland hittills använts som proxyvariabel i NTU, och att Brå i nuläget betraktar det som mest lämpligt att även fortsättningsvis göra detta. SST konstaterar att användningen av dessa proxyvariabler är ett i sammanhanget trubbigt instrument som inte gör det möjligt att i alla delar inhämta relevanta uppgifter om respondenternas etniska tillhörighet, till exempel när det gäller personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) förstår vikten av att i viss mån införa diskrimineringsgrunderna i den nationella trygghetsundersökningen som en del i bakgrundsinformation. Denna typ av statistik kan vara ett viktigt verktyg i arbetet för ett jämlikt och tryggt samhälle för alla, om statistiken kan utgöra grund för jämförelse i detta syfte. Dock vill MUCF understryka vikten av att det är tydligt gentemot de som besvarar enkäten varför Brå vill ha in svar på dessa frågor och vad svaren ligger till grund för.

Myndigheten vill påtala vikten av att det tydligt behöver finnas information om hur svaren används och hur svaren lagras. Vidare är det viktigt att de diskrimineringsgrunder som till slut kommer att användas i undersökningen går att motivera och har ett tydligt syfte till varför de används i undersökningssyfte och att det finns en tydlig tanke bakom valen av diskrimineringsgrunder i undersökningen. Således att det säkerställs att det inte finns särskilda skäl mot att statistik baseras på individbaserad insamling utifrån diskrimineringsgrunderna.

Beroende på vilka diskrimineringsgrunder som till slut väljs ut att ha i undersökningen vill MUCF också påtala att en förutsättning för att statistik ska hålla hög kvalitet är att det behöver finnas svarsalternativ som inkluderar så att avsaknaden av ett visst alternativ inte medför att vissa individer väljer att inte delta i undersökningen på grund av det.

Vidare vill myndigheten också påtala vikten av att dessa frågor betraktas som känslig personuppgift och att informationen måste hanteras i enlighet med bestämmelserna i dataskyddsförordningen inklusive de särskilda krav som gäller för känsliga personuppgifter.

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL)

RFSL ställer sig mycket positiva till införandet av dessa frågor utifrån diskrimineringsgrunderna i NTU.

Referenser

- Arbetsmarknadsdepartementet (2021). *Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2021). *Nationella trygghetsundersökningen 2021*. Rapport 2021:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Diskrimineringsombudsmannen, DO (2012). *Statistikens roll i arbetet mot diskriminering*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen.
- Enkätfabriken (2020). *Teknisk rapport till Stockholms stads trygghetsundersökning – kortversion*.
- Farkas, L. (2017). *Data collection in the field of ethnicity*. Bryssel: European Commission.
- Folkhälsomyndigheten (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- Folkhälsomyndigheten (2021). *Nationella folkhälsoenkäten 2021. Nationellt urval. Teknisk rapport – En beskrivning av genomförande och metoder*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- Forum för levande historia (2014). *Tid för tolerans. En studie om vad skolelever i Sverige tycker om varandra och samhället i stort*. Rapportserie 1:2014. Stockholm: Forum för levande historia.
- Hagevi, M. (2020). Survey 2020: Teknisk rapport. *Surveyjournalen*, 2020, 7 (1): 26–50.
- Håkansson Bolve, M., Jebari, K., Magnusson, M., Manzizila, G. och Vartanova, I. (2017). *Kunskapshöjande åtgärder om afrofobi. En pilotstudie*. Forskningsrapport 2017/1. Stockholm: Institutet för framtidsstudier.
- León Rosales, R. (2011). *Om behovet av att utveckla indikatorer för ett kommunalt arbete mot diskriminering i Botkyrka*. Rapport 2011:4. Stockholm: Mångkulturellt centrum.
- SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2002). MIS 2002:3. *Personer med utländsk bakgrund. Riktlinjer för redovisning i statistiken*. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2020a). *Stödmaterial för att inkludera transpersoner i enkäter och undersökningar*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2020b). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2018–2019*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2021a). *Statistik om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning. Slutrapport av regeringsuppdrag*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2021b). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2021. Frågeformulär, intervjuår 1*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån, SCB (2021c). *Hemställan om ändring i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (bilagan)*. Beteckning A2021/2077. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån, SCB (2022a). *Uppdrag angående statistik om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport mars 2022*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån, SCB (2022b). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 2021*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Öhberg, P. och Medeiros, M. (2017). A sensitive question? The effect of an ethnic background question in surveys. *Ethnicities* 2017 0(0) 1–20.

Elektroniska källor

Washington Group on Disability Statistics (2022). Hämtad 2022-01-25 från:
<https://www.washingtongroup-disability.com/question-sets/wg-short-set-on-functioning-wg-ss/>